

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

ODPORÚČANIA

RADA

ODPORÚČANIE RADY

z 15. marca 2018

týkajúce sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu

(2018/C 153/01)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 166 ods. 4 a článok 292 v spojení s článkom 153 ods. 2 a článkom 153 ods. 1 písm. b),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) Kvalitná a účinná učňovská príprava, ktorá vedie ku kombinácii zručností súvisiacich s prácou, skúseností a učenia sa na pracovisku a kľúčových kompetencií, uľahčuje vstup mladých ľudí na trh práce, ako aj kariérny postup dospelých a prechod do zamestnania. Je súčasťou systémov formálneho odborného vzdelávania a prípravy (OVP) a existuje súčasne s inými možnosťami učenia sa na pracovisku a/alebo odborného vzdelávania.
- (2) Dobre navrhnuté systémy učňovskej prípravy sú prínosom tak pre zamestnávateľov, ako aj pre učiacich sa, a zároveň sa nimi posilňuje prepojenie medzi svetom práce a svetom vzdelávania a odbornej prípravy. Vysoké normy kvality zabráňujú tomu, aby bola učňovská príprava uspôsobená pre pracovné miesta vyžadujúce nízku kvalifikáciu a slabú odbornú prípravu, čím by sa poškodzovala jej povesť. Okrem toho, že kvalitná učňovská príprava poskytuje možnosti dosiahnuť excelentnosť, môže tiež prispieť k posilneniu aktívneho občianstva a sociálneho začlenenia tým, že osoby s rôznym sociálnym a osobným zázemím integruje do trhu práce.
- (3) Kvalitná a účinná učňovská príprava sa vytvára prostredníctvom štruktúrovaných partnerstiev, ktoré zahŕňajú všetky príslušné zainteresované strany, najmä sociálnych partnerov, podniky, sprostredkovateľské orgány, ako sú priemyselné, obchodné a remeselné komory, profesijné a odvetvové organizácie, inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy, mládežnícke a rodičovské organizácie, ako aj miestne, regionálne a vnútroštátne orgány. Od roku 2013 podporuje Komisia v spolupráci s členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami ponuku, kvalitu a dobré meno učňovskej prípravy prostredníctvom Európskeho združenia učňovskej prípravy, ktoré doteraz aktivovalo vyše 700 000 ponúk na učňovskú prípravu, stáže alebo prvé pracovné miesta. Iniciatívy podnikateľskej sféry, ako je Európsky pakt pre mládež, aktivovali ďalšie ponuky a pomohli podporiť partnerstvá medzi podnikmi a vzdelávacími inštitúciami v celej Únii.
- (4) Európski medziodvetvoví sociálni partneri zhromaždili dôkazy založené na kvalite a nákladovej efektívnosti učňovskej prípravy prostredníctvom svojich paralelných činností a spoločného vyhlásenia z júna 2016 s názvom Smerom k spoločnej vízii učňovskej prípravy, ktoré bolo základom pre stanovisko k Spoločnej vízii kvalitnej a účinnej učňovskej prípravy a učenia sa na pracovisku prijaté 2. decembra 2016 Poradným výborom pre odbornú prípravu (ACVT).
- (5) S cieľom zaručiť ešte hlbšie a rozsiahlejšie zapojenie zainteresovaných strán usporiadala Komisia 30. marca a 7. júna 2017 konzultácie na dvoch stupňoch s európskymi medziodvetvovými a odvetvovými sociálnymi partnermi a s priemyselnými, obchodnými a remeselnými komorami.

- (6) Európsky kvalifikačný rámec (EKR), prvýkrát zriadený v roku 2008 a revidovaný v roku 2017 ⁽¹⁾, zlepšuje transparentnosť, porovnateľnosť a prenosnosť kvalifikácií občanov vrátane učňov.
- (7) Odporúčaním Rady z 18. júna 2009 o európskom referenčnom rámci zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET) ⁽²⁾ sa vytvoril referenčný nástroj na pomoc členským štátom pri podpore a monitorovaní neustáleho zlepšovania ich systémov odborného vzdelávania a prípravy.
- (8) Prostredníctvom Európskej charty kvality stáží a učňovskej prípravy z roku 2012 vyzvalo Európske fórum mládeže európske krajiny, európske inštitúcie a sociálnych partnerov, aby vytvorili alebo posilnili právne rámce kvality pre učňovskú prípravu.
- (9) V odporúčaní Rady z 22. apríla 2013 o zavedení záruky pre mladých ľudí ⁽³⁾ sa členským štátom odporúča zabezpečiť, aby všetci mladí ľudia vo veku do 25 rokov dostali kvalitnú ponuku zamestnania, ďalšieho vzdelávania, učňovskej prípravy alebo stáže do štyroch mesiacov po strate zamestnania alebo ukončení formálneho vzdelávania.
- (10) Európski sociálni partneri, Európska komisia a litovské predsedníctvo Rady Európskej únie sa v spoločnom vyhlásení z 2. júla 2013, ktorým sa zriaďuje Európske združenie učňovskej prípravy, zaviazali prispieť k ponuke, kvalite a atraktívnosti učňovskej prípravy.
- (11) Vo vyhlásení Rady o Európskom združení učňovskej prípravy z 15. októbra 2013 sa uvádza, že účinnosť a atraktívnosť učňovskej prípravy by sa mala podporovať tým, že bude dodržiavať viaceré spoločné usmerňujúce zásady.
- (12) V odporúčaní Rady o rámci kvality pre stáže ⁽⁴⁾ prijatom 10. marca 2014 sa stanovilo niekoľko zásad na zlepšenie kvality stáží mimo formálneho vzdelávania a odbornej prípravy.
- (13) V rámci kodanského procesu zameraného na európsku spoluprácu v oblasti odborného vzdelávania a prípravy sa v záveroch z Rigy, ktoré ministri zodpovední za odborné vzdelávanie a prípravu schválili 22. júna 2015, určilo učenie sa na pracovisku vo všetkých jeho formách s osobitnou pozornosťou venovanou učňovskej príprave, ako aj rozvoj mechanizmov zabezpečovania kvality, za dve z piatich európskych priorít na obdobie rokov 2015 – 2020.
- (14) Pracovná skupina pre odborné vzdelávanie a prípravu pôsobiaca v rámci pre vzdelávanie a odbornú prípravu 2020 počas svojho mandátu v rokoch 2014 – 2015 vypracovala 20 usmerňujúcich zásad pre vysokoúčinnú učňovskú prípravu a učenie sa na pracovisku.
- (15) Európsky parlament vo svojej správe o programe Erasmus+ a ďalších nástrojoch na posilnenie mobility v oblasti odborného vzdelávania a prípravy – prístup celoživotného vzdelávania zo 4. marca 2016 vyzval na prijatie opatrení na zabezpečenie noriem kvality pre učňovskú prípravu.
- (16) V nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/589 ⁽⁵⁾ sa stanovuje, že učňovská príprava založená na pracovnej zmluve sa od mája 2018 môže uverejňovať na portáli EURES – Európskom portáli pre pracovnú mobilitu.
- (17) Komisia vo svojom oznámení Nový program v oblasti zručností pre Európu z 10. júna 2016 zdôraznila, že podporuje sociálnych partnerov pri využívaní výsledkov ich spoločných projektov, a to napríklad vytvorením rámca kvality pre učňovskú prípravu.
- (18) V oznámení Komisie zo 7. decembra 2016 s názvom Investícia do európskej mládeže ⁽⁶⁾ sa vyzýva na obnovenie úsilia na podporu mladých ľudí s cieľom umožniť im čo najlepší štart do života prostredníctvom investícií do ich vedomostí, zručností a skúseností a pomôcť im pri hľadaní prvého zamestnania či odbornej príprave naň. Jeho zámerom bolo pomôcť mladým ľuďom využiť príležitosti, dobre sa integrovať do spoločnosti, stať sa aktívnymi občanmi a dosiahnuť úspešnú profesionálnu kariéru, a to aj prostredníctvom rámca kvality, v ktorom sa vymedzujú kľúčové zásady pre systémy učňovskej prípravy.
- (19) Súčasťou Rímskej deklarácie z 25. marca 2017 je záväzok usilovať sa o Úniu, v ktorej dostanú mladí ľudia najlepšie vzdelanie a najlepšiu odbornú prípravu a v ktorej môžu študovať a nájsť si prácu na celom kontinente.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 189, 15.6.2017, s. 15.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 155, 8.7.2009, s. 1.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 120, 26.4.2013, s. 1.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 88, 27.3.2014, s. 1.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ L 107, 22.4.2016, s. 1.

⁽⁶⁾ COM(2016) 940 final.

- (20) V európskom pilieri sociálnych práv vyhlásenom 17. novembra 2017 sa stanovuje niekoľko zásad na podporu spravodlivých a dobre fungujúcich trhov práce a systémov sociálneho zabezpečenia vrátane práva na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie a odbornú prípravu s cieľom zabezpečiť zručnosti relevantné pre trh práce a pre účasť v spoločnosti.
- (21) Návrh Komisie na odporúčanie Rady týkajúce sa sledovania uplatnenia absolventov prijatý 30. mája 2017 má za cieľ zlepšiť dostupnosť kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií o tom, čo absolventi vrátane učňov robia po dokončení vzdelávania a odbornej prípravy.
- (22) Európske štrukturálne a investičné fondy (2014 – 2020), konkrétne Európsky sociálny fond (ESF) a Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF), ako aj program Erasmus+, Program Únie pre konkurencieschopnosť podnikov a malých a stredných podnikov (COSME), program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) a iniciatíva na podporu zamestnanosti mladých ľudí (YEI) poskytujú pre učňovskú prípravu podporu.
- (23) Európsky parlament a zainteresované strany nedávno vyzvali Komisiu, aby podporila dlhodobú mobilitu učňov v celej EÚ a poskytla mladým ľuďom príležitosť rozvíjať zručnosti špecifické pre dané pracovné miesta, ako aj kľúčové kompetencie. Komisia reagovala tým, že v programe Erasmus+ zaviedla novú činnosť s názvom Erasmus Pro, ktorá osobitne podporuje dlhšie pracovné stáže v zahraničí.
- (24) Európsky dvor audítorov vo svojich správach o záruke pre mladých ľudí z roku 2015 a 2017 odporúča, aby Komisia vypracovala kritériá kvality pre učňovskú prípravu a iné ponuky podporované v rámci tejto iniciatívy.
- (25) Spoločné chápanie kvalitnej a účinnej učňovskej prípravy medzi členskými štátmi podporuje ich snahy o reformu a modernizáciu systémov učňovskej prípravy, ktoré poskytujú vynikajúcu možnosť vzdelávania a kariéry. Spoločné chápanie prispieva k zvýšeniu vzájomnej dôvery a uľahčuje tak cezhraničnú mobilitu učňov.
- (26) Všeobecným cieľom tohto odporúčania je zvýšiť zamestnateľnosť a osobný rozvoj učňov a prispieť k rozvoju vysokokvalifikovanej pracovnej sily s vysokou úrovňou zručností, reagujúcej na potreby trhu práce.
- (27) Konkrétnym cieľom je poskytnúť súdržný rámec pre učňovskú prípravu založený na spoločnom chápaní toho, čo definuje kvalitu a účinnosť, berúc pritom do úvahy rôznorodosť a tradície systémov odborného vzdelávania a prípravy a politické priority v jednotlivých členských štátoch.
- (28) Týmto odporúčaním nie sú dotknuté právomoci jednotlivých členských štátov zachovávať alebo zavádzať pokročilejšie ustanovenia pre učňovskú prípravu ako tie, ktoré sa odporúčajú v tomto dokumente, ani zachovávať alebo rozvíjať iné formy učenia sa na pracovisku a/alebo odborného vzdelávania a prípravy nad rámec tohto odporúčania a čiastočne alebo v plnej miere na ne uplatňovať kritériá uvedené ďalej,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE,

Členské štáty by mali v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi a v úzkej spolupráci so zainteresovanými stranami zabezpečiť, aby systémy učňovskej prípravy reagovali na potreby trhu práce a aby prinášali výhody ako študentom, tak i zamestnávateľom, pričom by mali vychádzať z nižšie uvedených kritérií pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu.

Na účely tohto odporúčania a bez toho, aby bola dotknutá vnútroštátna terminológia, sa učňovská príprava chápe ako systémy formálneho odborného vzdelávania a prípravy, ktoré

- a) kombinujú učenie sa v inštitúciách vzdelávania alebo odbornej prípravy s významným podielom učenia sa na pracovisku v spoločnostiach a na iných pracoviskách;
- b) vedú ku kvalifikáciám uznávaným na vnútroštátnej úrovni;
- c) sú založené na dohode vymedzujúcej práva a povinnosti učňa, zamestnávateľa a prípadne inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy a
- d) zabezpečujú, že učeň za svoju prácu dostáva mzdu alebo inú náhradu.

Kritériá pre vzdelávacie a pracovné podmienky

Písomná dohoda

1. Pred začatím učňovskej prípravy by sa mala uzavrieť písomná dohoda vymedzujúca práva a povinnosti učňa, zamestnávateľa a prípadne inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy, pokiaľ ide o vzdelávacie a pracovné podmienky.

Výsledky vzdelávania

2. Zamestnávateľia a inštitúcie odborného vzdelávania a prípravy a prípadne odborové zväzy by sa mali dohodnúť na dosiahnutí súboru komplexných výsledkov vzdelávania definovaných v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Mala by sa tým zaručiť rovnováha medzi zručnosťami špecifickými pre dané pracovné miesta, vedomosťami a kľúčovými kompetenciami pre celoživotné vzdelávanie, ktoré podporujú osobný rozvoj aj celoživotné kariérne príležitosti učňov s cieľom prispôsobiť sa meniacim sa kariérnym modelom.

Pedagogická podpora

3. Mali by sa určiť vnútro podnikoví školitelia, ktorí by sa mali poveriť úlohou úzko spolupracovať s inštitúciami odborného vzdelávania a prípravy, ako aj s učiteľmi s cieľom poskytovať poradenstvo pre učňov a zaručiť vzájomnú a pravidelnú spätnú väzbu. Učitelia, školitelia a mentori, a to najmä v mikropodnikoch a malých a stredných podnikoch, by mali byť podporovaní v tom, aby aktualizovali svoje zručnosti, vedomosti a schopnosti, aby vykonávali odbornú prípravu učňov v súlade s najnovšími metódami vyučovania a odbornej prípravy a v súlade s potrebami trhu práce.

Komponent pracoviska

4. Podstatná časť učňovskej prípravy, čiže aspoň jej polovica, by sa mala vykonávať na pracovisku a, ak je to možné, mala by existovať príležitosť nadobudnúť časť skúseností na pracovisku v zahraničí. S ohľadom na rôznorodosť vnútroštátnych systémov je cieľom postupne dosiahnuť uvedený podiel učňovskej prípravy spočívajúcej v učení sa na pracovisku.

Mzda a/alebo náhrada

5. Učni by mali dostávať mzdu alebo inú náhradu v súlade s vnútroštátnymi alebo odvetvovými požiadavkami alebo kolektívnymi zmluvami, ak existujú, a s ohľadom na dojednania o rozdelení nákladov medzi zamestnávateľmi a orgánmi verejnej moci.

Sociálna ochrana

6. Učni by mali mať nárok na sociálnu ochranu vrátane potrebného poistenia v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Pracovné, zdravotné a bezpečnostné podmienky

7. Hostiteľské pracovisko by malo byť v súlade s príslušnými pravidlami a predpismi o pracovných podmienkach, najmä pokiaľ ide o právne predpisy v oblasti zdravia a bezpečnosti.

Kritériá pre rámcové podmienky

Regulačný rámec

8. Mal by sa vytvoriť jasný a jednotný regulačný rámec založený na spravodlivom a rovnocennom partnerskom prístupe, ako aj štruktúrovaný a transparentný dialóg medzi všetkými príslušnými zainteresovanými stranami. To môže zahŕňať akreditačné postupy pre spoločnosti a pracoviská, ktoré ponúkajú učňovskú prípravu, a/alebo iné opatrenia na zabezpečenie kvality.

Zapojenie sociálnych partnerov

9. Sociálni partneri, a to prípadne aj na odvetvovej úrovni, a/alebo sprostredkovateľské orgány by sa mali zapájať do tvorby, riadenia a vykonávania systémov učňovskej prípravy v súlade s vnútroštátnymi systémami pracovnoprávných vzťahov a postupmi vo vzdelávaní a v odbornej príprave.

Podpora pre spoločnosti

10. Mala by sa napláňovať finančná a/alebo nefinančná podpora, najmä pre mikropodniky a malé a stredné podniky, ktorou by sa im umožnila nákladovo efektívna učňovská príprava, a to prípadne s ohľadom na dojednania o rozdelení nákladov medzi zamestnávateľmi a orgánmi verejnej moci.

Flexibilné možnosti a mobilita

11. Vstupné požiadavky na učňovskú prípravu by na účely uľahčenia prístupu mali zohľadňovať relevantné informálne učenie sa a neformálne vzdelávanie a/alebo prípadne absolvovanie prípravných programov. Kvalifikácie nadobudnuté prostredníctvom učňovskej prípravy by sa mali zahrnúť do kvalifikačných rámcov uznávaných na vnútroštátnej úrovni priradených k európskemu kvalifikačnému rámcu⁽¹⁾. Učňovská príprava by mala umožniť prístup k iným možnostiam vzdelávania, a to aj na úrovni vysokoškolského vzdelávania a vyššej odbornej prípravy, rozvoja kariéry a/alebo prípadne akumulácie jednotiek vzdelávacích výstupov. Nadnárodná mobilita učňov, buď na pracovisku alebo v inštitúciách vzdelávania a odbornej prípravy, by sa mala postupne presadzovať ako súčasť kvalifikácie učňovskej prípravy.

Profesijné poradenstvo a zvyšovanie informovanosti

12. Pred začatím učňovskej prípravy a počas nej by sa malo poskytovať profesijné poradenstvo, mentorstvo a podpora študentov s cieľom zabezpečiť úspešné výsledky, predchádzať predčasnému ukončeniu štúdia a znižovať počet jeho prípadov, ako aj podporovať študentov, ktorí predčasne ukončili štúdium, v tom, aby sa opäť zapojili do príslušných foriem vzdelávania a odbornej prípravy. Učňovská príprava by sa mala podporovať ako atraktívna možnosť vzdelávania prostredníctvom širokospektrálnych činností na zvyšovanie informovanosti.

Transparentnosť

13. Mala by sa zabezpečiť transparentnosť ponúk učňovskej prípravy a prístup k nim v rámci členských štátov a medzi nimi, a to aj s podporou verejných a súkromných služieb zamestnanosti a iných príslušných orgánov a v prípade potreby aj s použitím nástrojov Únie, ako je napríklad nástroj EURES ustanovený v nariadení o EURES.

Zabezpečovanie kvality a sledovanie uplatnenia učňov

14. Mali by sa zaviesť prístupy zabezpečovania kvality, v rámci ktorých by sa zohľadňoval európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy (EQAVET)⁽²⁾, vrátane postupu umožňujúceho platné a spoľahlivé hodnotenie výsledkov vzdelávania. Mala by sa sledovať zamestnanosť a kariérny postup učňov v súlade s vnútroštátnymi a európskymi právnymi predpismi o ochrane údajov.

Vykonávanie na vnútroštátnej úrovni

Na účely vykonávania tohto odporúčania by členské štáty v rozsahu jeho pôsobnosti mali:

15. podporovať aktívne zapájanie sociálnych partnerov do tvorby, riadenia a vykonávania systémov učňovskej prípravy, a to v súlade s vnútroštátnymi systémami pracovnoprávných vzťahov a postupmi vo vzdelávaní a v odbornej príprave;
16. zabezpečovať rovnaký prístup, podporovať rodovú rovnováhu a odstraňovať diskrimináciu v systémoch učňovskej prípravy;
17. zahrnúť príslušné vykonávacie opatrenia do národných programov reforiem v rámci európskeho semestra;
18. vziať do úvahy tento rámec pri využívaní finančných prostriedkov a nástrojov Európskej únie podporujúcich učňovskú prípravu.

Komisia by mala poskytnúť potrebnú podporu, a to aj prostredníctvom týchto opatrení:

Podporné služby

19. rozvoj súboru podporných služieb na výmenu poznatkov, vytváranie sietí a vzájomné učenie s cieľom pomôcť členským štátom a príslušným zainteresovaným stranám zaviesť systémy učňovskej prípravy v súlade s týmto rámcom. Malo by to zahŕňať aj ďalšie potreby odbornej prípravy učiteľov a školiteľov OVP týkajúce sa digitálnych inovácií v učňovskej príprave.

Zvyšovanie informovanosti

20. podpora excelentnosti a atraktívnosti učňovskej prípravy, ako aj jej dobrého mena medzi mladými ľuďmi, ich rodinami a zamestnávateľmi, prostredníctvom kampaní na zvyšovanie informovanosti, ako je Európsky týždeň odborných zručností;

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 189, 15.6.2017, s. 15.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 155, 8.7.2009, s. 1.

Financovanie

21. podpora vykonávania tohto odporúčania prostredníctvom príslušných finančných prostriedkov Únie v súlade s príslušným právnym rámcom;

Nadväzujúce opatrenia

22. monitorovanie vykonávania tohto odporúčania s podporou tripartitného Poradného výboru pre odbornú prípravu na základe existujúcich nástrojov monitorovania používaných v rámci európskeho semestra;
 23. podanie správy Rade o vykonávaní rámca do troch rokov odo dňa jeho prijatia.
-